

Клімат майбутнього без загрози для життя!
Робоча Група неурядових екологічних
організацій України з питань зміни клімату:
www.climategroup.org.ua
тел: (044) 238-62-60 тел./факс: (044) 238-62-59
01032, м.Київ, а/с 306

№15-15 від 26 березня 2015 р.

Міністру екології та природних
ресурсів України
Шевченку І.А.

Щодо національних внесків до нової угоди 2015 року

Шановний Ігоре Анатолійовичу!

Робоча група з питань зміни клімату (далі РГ НУО ПЗК) в складі 22 неурядових екологічних організацій звертається до Вас, згідно з положеннями ст. 34 Конституції України, ст. 5, 6, 13 Закону України "Про інформацію", а також ст. 3, п. 2 ч. 1 ст. 5, 14, 19, 20 Закону України "Про доступ до публічної інформації" та просить надати інформацію по наступних запитаннях:

1. Як організовано процес з підготовки національних зобов'язань в рамках нової угоди
2. Хто за цей процес є відповідальним?
3. Хто приймає участь?
4. Коли планується завершити підготовку документу та подати до Секретаріату ООН?
5. Коли планується підготувати проект документу?
6. Коли і яким чином відбуватимуться обговорення INDC

Відповідь просимо надати у строк, встановлений Законом України «Про доступ до публічної інформації», надіславши на адресу: НЕЦУ, а/с 306, м.Київ-32, 01032.

Детальна інформація щодо національних внесків та пропозиції по підготовці РГ НУО ПЗК наведені в додатку.

З повагою,
Заступниця Голови РГ НУО ПЗК

Марія Сторчило

ДОДАТОК

Що таке INDC або національні внески?

INDC (Intended National Determined Contributions) - Національні внески – зобов'язання країн в рамках нової угоди 2015 року, які поєднують в собі елементи двох підходів «знизу вгору» та «зверху вниз». У внесках відображають заходи, враховуючи національні пріоритети, обставини та спроможність країни – з одного боку, з іншого – загальні зобов'язання усіх країн мають утримати глобальну температуру в межах 2С°.

Національні внески мають бути подані до кінця березня, або невдовзі після цієї дати ()¹

В національних внесках країни пропонуватимуть власні кроки по скороченню викидів та по адаптації. Каїни також можуть вказувати необхідну фінансову допомогу, або готовність виділяти фінансування для інших країн.

Запропоновані національні вклади від усіх країн будуть зібрані в один документ та до Парижу оцінені на адекватність зобов'язань по втриманню глобального потепління в межах 2С°.

Що мають включати національні внески?

1 Скорочення викидів як основний фокус національних внесків

- a) Актуальна та повна інформація, яка дозволяє оцінити рівень викидів, в тому числі викиди/абсорбцію від лісів та зміни в землекористуванні, в абсолютних показниках протягом повного періоду зобов'язань (2020-2025 та 2025-2030);
- b) Чітко визначити заходи, які будуть задіяні при досягненні цілі по скороченню викидів. А саме: використання ринкових механізмів чи неринкових підходів. Вплив кожного з вказаних заходів має бути представлений кількісним показником.
- c) Кожна країна має визначити тип національного внеску по скороченню викидів відповідно до рівня відповідальності за зміни клімату та національних можливостей:
 - Країни з високим рівнем відповідальності та можливості мають надати цільові показники *скорочення викидів від визначеного базового року (1990) та/або показники національного карбонового бюджету у кожний період зобов'язань*
 - Країни, що розвиваються, однак з високим рівнем можливостей, можуть надати цільові показники інтенсивності викидів ПГ в масштабах всієї економіки як *рівень викидів парникових газів на одиницю ВВП для даного року або періоду, або як цільовий показник скорочення викидів для окремих великих секторів;*
 - Країни з невеликим відповідальності або можливостей (наприклад, група найменш розвинених країн), можуть представляти скорочення викидів у національних внесках *у вигляді НАМА, де вказуватимуть частку ВДЕ, енергоефективності, скороченню знелісення, а також необхідні політики та заходи.*
- d) Країни мають оцінити (визначити), чи подані внески включатимуть заходи по скороченню викидів, або збільшенню поглинання в секторі ЗИЗИЛХ та включати REDD+ заходи, якщо ж ні, обґрунтувати причину такого виключення.
 - Країни мають включити опис методу розрахунків, який використовуватиметься для сектору ЗИЗИЛХ, включивши базовий рік (або посилання на рівень ЗИЗИЛХ чи REDD+ заходів, якщо це буде;

¹ Lima call for climate action
https://unfccc.int/files/meetings/lima_dec_2014/application/pdf/auv_cop20_lima_call_for_climate_action.pdf

- Очікувані скорочення викидів та абсорбції запасів вуглецю країни мають представити в кількісних значеннях, як землекористування, зміни в землекористуванні та лісового господарства.

2 Фінансова компонента національних внесків

- a) Країни мають визначити заходи для переспрямування інвестицій в розвиток ВДЄ та низьковуглецевого розвитку, особливо на період до 2020 року;
- b) Країни, що розвиваються (в даному контексті до них можна віднести і Україну) мають визначити фінансові потреби на адаптацію та мітігацію (заходи з боротьби зі змінами клімату), а також по можливості, розмежувати заходи та скорочення викидів, які країни зможуть досягти самостійно, за допомогою власних ресурсів, та за допомогою міжнародної підтримки.

3 Адаптація в національних внесках

Всім країнам рекомендується включити до своїх національних внесків таку інформацію:

- Національну оцінку щодо адаптації до змін клімату;
- Національну політику з адаптації;
- Перелік вразливих секторів: люди, екосистеми, інституції.

4 Відповідність принципам рівності, справедливості та амбіційності. А саме:

- Вказати чому заходи та цілі, представлені в національному вкладі відповідають принципам рівності, справедливості та амбіційності;
- Зазначити індикатори, які використовувалися для оцінки внесків на предмет рівності, справедливості та амбіційності.

5 Вказати додаткові заходи зі скорочення викидів на період до 2020 року. Особливо:

Заходи з підвищення рівня енергоефективності та нарощення частки відновлювальних джерел енергії.

КОМЕНТАР ТА ПРОПОЗИЦІЇ ПО ПІДГОТОВЦІ НАЦІОНАЛЬНИХ ВНЕСКІВ ВІД РГ НУО ПЗК

П'ятий звіт МГЕЗК надає детальну інформацію щодо вуглецевого бюджету з точки зору різних шансів досягнення цілі 2°C. Так, досягнення цілі 2°C з шансами 66%, потребує скорочення глобальних викидів більш ніж на 90% протягом 2040 та 2070 років. Для збільшення шансів до 90% необхідно скоротити викиди на 70-95% від рівня 2010 року до 2050 року. **Відповідно, для втримання глобальної температури на рівні 2°C з великими шансами необхідно повністю скоротити використання викопного палива не пізніше 2050 року.**

МГЕЗК² для країн Додатку 1 (індустріально розвинені країни та країни з перехідною економікою) рекомендує зобов'язання на рівні 80-95% від рівня 1990 року до 2050. Так, скорочення викидів на 90% від рівня 1990 року ставить перед Україною мету досягти **93 млн т. CO_{2e} до 2050 року.**

Україна, хоча і входить в групу розвинених країн, за рівнем економічного розвитку сильно відстає від інших країн групи індустріально розвинених та навіть відстає низки країн, що розвиваються. Тому РГ ПЗК також використала інший підхід оцінки цілі на 2050 рік: якщо за основу справедливого розподілу зобов'язань між різними країнами взяти простий індикатор по досягненню єдиного рівня викидів на душу населення в світі та розподілити вуглецевий бюджет, то викиди на душу населення мають становити 1-2 тони CO_{2e} на душу населення 2050 році³. Припускаючи, що кількість населення в 2050 в Україні буде така сама як зараз, 45,8 млн, то **допустимий рівень викидів в 2050 буде від 46 до 90 млн тон CO_{2e}.** Тобто в найкращому випадку той самий показник, що і за рекомендаціями МГЕЗК.

Сценарії економічного розвитку України та прогнози енергоспоживання

Через економічну кризу, військовий конфлікт та перебої у постачанні або використанні газового питання у якості політичного інструменту для тиску на Україну, наразі відсутні відносно надійні сценарії економічного розвитку. Сценарії, на яких будувалася енергетична стратегія не справдовуються. В той час, як прогнозувався високий ріст ВВП та збільшення споживання енергії, фактично протягом 2008-2012 років загальне споживання енергії скоротилося на 12%⁴.

Сценарію низьковуглецевого розвитку для України, який би надав дані технічного та економічного потенціалу різних заходів в усіх секторах економіки України, наразі немає.

Відповідно, пропозиції по цілі скорочення викидів на 2030 рік є відповідно до науково-необхідного рівня, а не на основі розрахунку викидів парникових газів відповідно до економічних сценаріїв розвитку країни.

Скорочення сукупних викидів парникових газів (включаючи ЗЗЗЛГ) на 25% від рівня 2011 року

Мета зі скорочення викидів парникових газів - це обов'язкова частина національних внесків. І кожна країна виконує власну ціль по скороченню викидів, тобто таку яку визначить сама.

На рис. 1 представлений графік з тенденціями викидів та поглинання антропогенних парникових газів в Україні протягом 1990-2011 років.

² Міжурядова група експертів з питань зміни клімату. Intergovernmental Panel on Climate Change. Access mode: <https://www.ipcc.ch/report/ar5/>

³ М. Шеффер, Б. Хейр, М. Роча, Д. Рогел, Адекватность и выполнимость долгосрочного глобального лимита в 1,5°C, Киев, 2013

⁴ Державна служба статистики України, *Енергетичний баланс України за 2012 рік.*

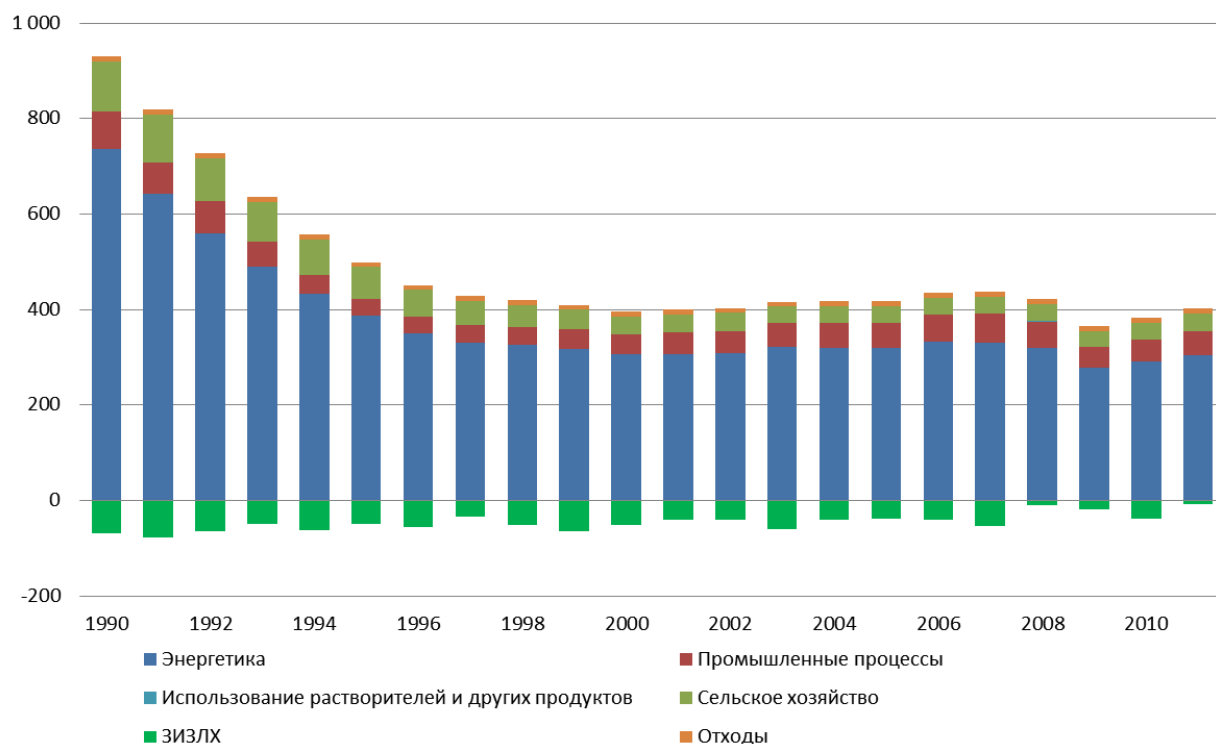

Рис. 1. Викиди і поглинання антропогенних парникових газів в Україні протягом 1990-2011 років (Джерело: Національний кадастр антропогенних викидів із джерел і абсорбція поглиначами парникових газів в Україні протягом 1991-2011 років).

Довгострокова мета, на яку Україна має орієнтуватися, виходячи з вуглецевого бюджету, складає принаймні 90% скорочення викидів від рівня 1990 року. Якщо до 2020 року Україна зможе досягти стабілізації викидів (відсутність зросту), то мета на 2030 рік має становити приблизно -68% від рівня 1990 року (наразі викиди в Україні -58% від 1990 року) або -25% від рівня 2011 року.

Щонайменше 30% ВДЕ в 2030 році

У 2013 році частка ВДЕ в загальному енергоспоживанні складає близько **1%**. До 2020 року Україна планує збільшити частку ВДЕ у валовому кінцевому обсязі споживання енергії до **11%** порівняно до 2009 року.

У 2013 році частка ВДЕ з урахуванням великих ГЕС та ГАЕС в електроенергетиці складала **8%**. Ціль України досягнути в 2030 році **20%** ВДЕ в балансі електроенергії. Хоча наразі роль ВДЕ в загальному енергобалансі низька, темпи росту встановлених потужностей ВДЕ в Україні дуже високі: за 2010-2013 роки встановлені потужності сонячної та вітрової енергії збільшилися з 10 МВт до 1182,4 МВт, тобто приблизно в 100 разів.

Як зазначалося вище, для втримання глобальної температури на рівні 2°C з великими шансами необхідно повністю скоротити використання викопного палива не пізніше 2050 року, принаймні **сектор виробництва електроенергії має бути 100% ВДЕ**. Умовний сценарій поступового переходу на 100% ВДЕ в 2050 році на рис. 1 передбачає **в 2030 році 30% ВДЕ в енергобалансі**.

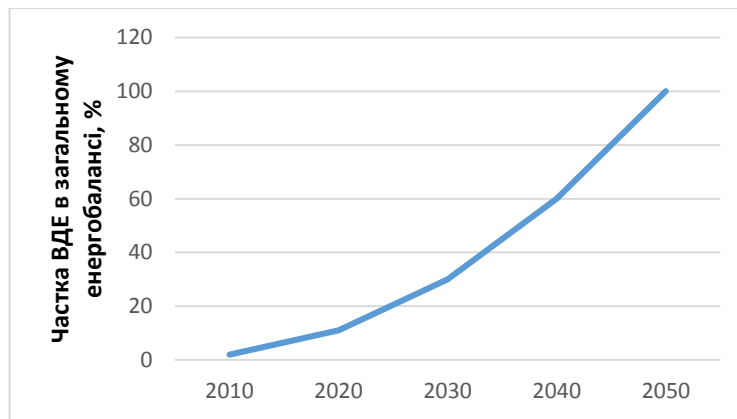

Рис. 2. Умовний сценарій переходу на 100% ВДЕ в Україні до 2050 року

Фінансова складова національних внесків

Ніяких квот та можливості їх продати чи купити в новій угоді не буде. Тому не має сенсу вказувати слабкі зобов'язання у національному внеску. Якщо для досягнення поставленої мети необхідна зовнішня підтримка – наприклад, інвестиції в низьковуглецевий розвиток, то цей момент необхідно вказати.

Для більшості країн, в тому числі і України національні внески – це інструмент встановлення двосторонньої співпраці з донорами та інвесторами – як країнами і компаніями, так і міжнародними організаціями. Виходячи з цього, важливо висловити позитивне ставлення з боку країни до амбіційних глобальних цілей 2050 року (Розділ С, п.5, варіант А, параграф 5.1, прийнятого в Женеві переговорного тексту⁵). Зокрема, вдале формулювання міститься в INDC Швейцарії⁶.

Дорогу адаптації

Більшість розвинутих країн вважають адаптацію виключно національною компонентою, яка може не відобразитися в документі, що подаватиметься в ООН. З іншого боку, заходи та витрати на адаптацію всередині країни – дуже важлива характеристика, що говоритиме про заходи кліматичної політики країни в цілому. Необхідність впровадження комплексних заходів з адаптації в країні, зменшує її можливості для допомоги іншим країнам, що змушує знаходити нові компромісні рішення. Тому заходи з адаптації будуть доречними в такому міжнародному документі як INDC.

Участь громадськості

Запорука добре підготовлених національних внесків є прозорий процес з підготовки, що є відкритим для громадськості.

РГ НУО ПЗК, в свою чергу, відкрита до співпраці та готові долучатися до підготовки національних внесків в рамках угоди 2015 року, а також допомагати по питаннях кліматичної політики та енергоефективності.

⁵ Специальная рабочая группа по Дурбанской платформе для более активных действий Вторая сессия, часть восьмая Женева, 8–13 февраля 2015 года. <http://unfccc.int/resource/docs/2015/adp2/rus/01r.pdf>

⁶ INDC Contribution of Switzerland http://www4.unfccc.int/submissions/INDC/Published%20Documents/Switzerland/1/15%2002%2027_INDC%20Contribution%20of%20Switzerland.pdf

Чи можна ігнорувати міжнародні кліматичні угоди або не підписувати їх?

Наразі ситуація на міжнародних переговорах ООН зі зміни клімату складається таким чином, що тепер країни самі визначатимуть свою міжнародну мету та зобов'язання в рамках нової кліматичної угоди. У найбільших країн немає достатньої політичної волі приймати радикальні заходи та зобов'язання і складається враження, що проблему клімату можна серйозно не розглядати і не брати до уваги при розробленні ключових стратегічних документів.

Такий підхід є помилковий з декількох причин:

1. Процес з підготовки детальних та розгорнутих національних внесків – фактично питання престижу країни, її можливості бути представленою на рівні з іншими країнами з гідного подання своїх заходів та потреб в ООН.
2. Україні так чи інакше потрібно запроваджувати заходи з енергозбереження та розвитку ВДЕ для забезпечення стабільного доступу до енергоресурсів та енергонезалежності. Краще це робити разом із технічною та фінансовою підтримкою міжнародних кліматичних угод.
3. Єдиним вирішенням проблеми зміни клімату є скорочення викидів парникових газів через енергозбереження, перехід на ВДЕ та інші заходи. Рано чи пізно країни домовляться про необхідні скорочення викидів і шляхи їх розподілу серед країн. Україні не потрібно чекати коли це станеться. Чим раніше почати скорочувати викиди, тим менше ризики щодо виконання майбутніх зобов'язань. Поступова реструктуризація енергетичної галузі є економічно та технологічно доцільнішою. Якщо зараз будувати теплові електростанції, вони будуть працювати наступні 60 років, тому важливо вже сьогодні приймати вірні стратегічні рішення.
4. Наразі в світі немає санкцій до країн, що не бажають скорочувати викиди, але є низка досліджень про економічні підходи як це можна зробити. Наприклад, обкладання митом товарів, що імпортуються в залежності від обсягу викидів ПГ при їх виробництві. Таку систему намагалися запустити для авіакомпаній, що мають рейси в Європу. В ситуації, коли країни не бажають брати добровільні зобов'язання, можуть бути прийняті примусові інструменти.
5. Шлях до Європейського Союзу України, який є лідером щодо кліматичної політики в світі. У ЄС внутрішня позиція передбачає 40% скорочення викидів від рівня 1990 року до 2030 і 80% до 2050. Це потрібно брати до уваги.